

Datum 2017- 12-07

Diarienummer RHK 2017-00120

Anteckningar Samråd för funktionshindersfrågor den 7 december 2017

Plats: Regionens hus Östergatan 1, 462 33 Vänersborg
Klockan 13.00 – 16.30.

Närvarande:

Britt Artursson

Erik Johansson Lönnroth

Mona Eriksson

Kent Olaisson

Elaine Johansson

Ulla Adolfsson

Lisbeth Schmauch

Bengt Fernström

Lena Svensson

Kenneth Sandberg

Kommittén för mänskliga rättigheter

Stig-Olov Tingbratt

Stefan Hjertén

Andreas Hernbo

Avdelning mänskliga rättigheter

Marianne Salén

Fredrik Carlson

Magnus Persson praktikant

Minnesanteckningar:

- **Incheckning**
- **Dagordningen godkänns**
- **Föregående anteckningar läggs till handlingarna**
- **Sara Eriksson Kollektivtrafik och Infrastruktur och Maria Coulianos Västtrafik går igenom strategin för kollektivtrafik på jämlika villkor.**

Maria och Sara presenterar strategin för kollektivtrafik på jämlika villkor och berättar att strategin kommer bli en del av trafikförsörjningsprogrammet. Utgångspunkten är de sju diskrimineringsgrunderna samt barnrätt.

Strategin rör det som Kollektivtrafik och Infrastruktur och Västtrafik bestämmer över, vilket innebär att vägen till hållplats inte innefattas av strategin. Fokus är ett fullt prioriterat nät. Med prioriterat nät menas alla Västtrafiks fordon samt hållplatser som har 85 eller fler påstigande per dygn. Totalt 800 hållplatser. Hållplatserna är ett delat ansvar med kommuner och Trafikverket. Dock finns samarbete kring den frågan.

Framtagandet av strategin har hittills mestadels skett internt men nu är det i en fas där kommuner, samråd och en referensgrupp med barn får kommentera den. Djupintervjuer genomförs därutöver.

Remissförslag planeras vara färdigt februari. Åsa Olsson kommer då få det mailat till sig för vidarebefordran till samrådet. Alla som vill får svara även om man inte är representerad i samrådet.

I presentationen visas en powerpoint som till stora delar är densamma som den som redan skickats till samrådsrepresentanterna. Utifrån åtgärdsområdena i strategin ges inspel från samrådet.

1. Ett fullt tillgängligt prioriterat nät (inspel från samråd):

- En fråga är när någon med doftöverkänslighet eller allergi kommer kunna åka med kollektivtrafiken? Även människor inom psykiatri eller med fobier (som är en del av sjukdomsbilden) kan ha svårt att färdas i kollektivtrafiken. Kan taxi ersätta kollektivtrafiken i sådan här fall med samma taxa?

Svar från avdelning kollektivtrafik och infrastruktur samt

Västtrafik: Kollektivtrafiken kommer aldrig kunna anpassas till att vara helt fri från allergena ämnen. Anledning är att det inte går att ställa det kravet på övriga resenärer. Frågan om taxi är ett kommunalt ansvar.

- Det borde vara enklare att köpa och använda Västtrafiks biljetter.
- Det kan idag vara olika pris på samma resa, beroende på om du köper den i Appen, hemsidan med mera.

Svar från avdelning kollektivtrafik och infrastruktur samt

Västtrafik: Olika priser ska det inte vara på samma resa, däremot kan olika resor innebära att resande i olika zoner vilket påverkar kostnaden.

- Finns det något enkelt system för de som inte förstår tekniken?
- Om du har Appen To Go så kan du inte använda "seniorkortet" och få rabatterade resor mitt på dagen. Det är ett problem.

Svar från avdelning kollektivtrafik och infrastruktur samt

Västtrafik: Vi ska titta på detta.

- Vid trafikstörning behöver informationen vara snabb och tillgänglig för alla, särskilt för personer med funktionsnedsättning.
För personer som är döva är det nödvändigt att få tillgänglig information även vid akuta trafikstörningar.

2. Ett gott bemötande till alla resenärer (inspel från samråd):

- Många av våra funktionshindergrupper har funktionsnedsättningar som inte syns. Det kan vara ett problem i kollektivtrafiken att exempelvis ge ett rätt bemötande.
- En fråga är hur vi kan garantera ett gott bemötande när Västtrafiks personal är inhyrd från flera olika bolag. Vilka incitament har Västtrafik för att säkerställa gott bemötande även för dessa?

Svar från avdelning kollektivtrafik och infrastruktur samt

Västtrafik: Västtrafiks personal och upphandlad personal ska ha gått utbildning i bemötande och mänskliga rättigheter.

Upphandlade bolag ska uppfylla våra krav och det skrivs även in i upphandlingskontraktet. Samverkan med funktionshindersrörelsen kring utbildning kan bli aktuellt.

Att få samtlig personal som arbetar med resenärer utbildad och därefter följa det som lärs ut är en utmaning, men en del av vårt ansvar.

- Ett inspel är att det redan idag finns en bemötandeutbildning inom VGR, skulle den kunna användas även för Västtrafiks personal?
- En fråga är hur Västtrafik säkerställer att sin personal har rätt kvalitet och kompetens.

3. Resenärerna ska känna sig trygga i kollektivtrafiken (inspel från samråd):

- En del människor vill sitta själva (singelplatser) när de åker kollektivt (exempelvis personer med autism och asperger). Det är många intryck i kollektivtrafiken såsom blinkande skärmar och mobiltelefoner. Att sitta själv kan vara trygghetsskapande.
- För personer som har svårt att se och höra så finns det en otrygghet i att behöva byta fordon och inte få information vid en trafikstörning.
- Det är viktigt att utforma stationer och hållplatser så att dom är trafiksäkra och trygga.

Svar avdelning kollektivtrafik och infrastruktur samt

Västtrafik: Det finns en taxi tillgänglig för personer med funktionshinder vid trafikstörning.

- Det efterfrågas bättre information från ombordpersonal vid trafikstörning. Exempelvis att inte säga "tåget avgår från plattform 12 A". Ett önskemål är att det ska finnas tillgänglig ombordpersonal vid trafikstörning, eller att personer med svårt att se blir kontaktade vid störning.
- Bättre information till ombordpersonalen vid ledsagning exempelvis meddelande i ombordpersonalens App, som det finns hos SJ. Ombordpersonalen ska veta var ledsagningen går på och går av.
- Hållplatser som har gator runtomkring är otrygga. Räcke är viktigt som skydd vid sådana hållplatser.
- Det behövs systematik för dessa frågor. Det är helt avgörande att vara mer specifik. Systematik är en nyckel men detaljstyrning nödvändig.

- Ett önskemål är att Västtrafik ska vara med i samråd och referensgrupper oftare.

Svar avdelning kollektivtrafik och infrastruktur samt

Västtrafik:

Detta är en viktig fråga och den ska ses över. Fungerar inte tillfredsställande idag.

4. Inkluderande kommunikation (inspel från samråd):

- Det är viktigt att kunna ta del av lättläst information och bildstöd.

Svar avdelning kollektivtrafik och infrastruktur samt

Västtrafik: En sådan målsättning finns. Bilder kommer att finnas.

5. Strategisk planering som inkluderar mänskliga rättigheter

(inspel från samråd):

- Ett tips: Eftersom det finns något som heter "flexlinjen" skulle det kunna införas något som heter "allergilinjen". En resa endast för personer som är överkänsliga på olika dofter med mera som inte kan åka med andra.
- Se över målet under punkten strategisk planering: "en modell för sociala konsekvensbedömningar ska ha börjat tillämpas i planer, strategier och beslut som rör kollektivtrafiken i Västra Götaland senast under 2019.". Formuleringen "ha börjat tillämpas" är för oambitiöst.
- Vi behöver konkreta mål och aktiviteter under varje punkt som är tydliga och går att följa upp och checka av. Stäm av med funktionshindersrörelsen.

Hur följer vi upp strategin?

- Organisationerna i samrådet kan förmedla enkäter till våra medlemmar från Västtrafik.
- Ha med frågan i remissen på hur uppföljningen kan vara mer riktad.
- Ett förslag är att skapa en referensgrupp som kan stämmas av med kontinuerligt angående dessa frågor.
- Det behöver finnas rutiner, instruktioner med mera som säkerställer att dessa frågor efterlevs i organisationen.
- Ett inspel är att storstadsregionen och landsbygden borde följas upp på olika sätt.
- En stor grupp är beroende av kollektivtrafiken exempelvis de som inte kan få färdtjänst eller inte kan köra bil.
- En information om att i Skaraborg fungerar samarbetet mellan funktionshinderrörelsen och Västtrafik bra. Där genomförs samråd med Västtrafik 2 gånger per år.

- **Inkomna frågor från samrådet** (Information från Gunilla Wicktor anropsstyrd trafik, Västtrafik)

Bakgrund: Västtrafiks styrelse har 2014 tagit beslut om att personer med färdtjänst ska kunna få ett kort till en ledsagare som berättigar ledsagaren att åka gratis i samband med att den färdtjänstberättigade personen då kan åka kollektivtrafik. Verkställandet av ledsagarkorten har försenats av olika anledningar i samarbetet med kommunernas färdtjänsthandläggare. Vad händer?

Svar: Gunilla går tillbaka till ledningsgruppen och lyfter frågan igen.

Bakgrund: "Få sin på sjukresa på faktura– en utopi

Personer som har svårt att tolka, bearbeta och förmedla information samt för personer som har svårt att se har problem att betala sina sjukresor idag på ett **enkelt** och **tryggt** sätt. Idag skall man betala sin sjukresa i bilen- kontant eller med kort. Detta kan vara svårt då antalet uttagsautomater minskar, samtidigt som det är svårt att få hemtjänsten att hämta ut kontanter. Betala med kort direkt i bilen är inte ett tryggt och säkert sätt.

Göteborgs Färdtjänst har man löst det – där kan man få en faktura på sina resor. Det borde vara möjligt då Regionen och Göteborgs Färdtjänst använder "Planetsystemet" i sin verksamhet.

Svar: Sjukresa kan idag faktureras. Det är dock svårt att nå ut med informationen till alla förare och är kostsamt. Det är sjukreseenheten som har ansvar för att fakturera och se till att förarna följer det. Frågan behandlas för närvarande av koncernledningen i Västra Götalandsregionen.

Bakgrund: En färdtjänstchaufför har våldfört sig på en kvinnlig passagerare med funktionsnedsättning. Chauffören dömdes av Tingsrätten men överklagade till Hovrätten vilken nu har fastställt Tingsrättens dom. I regionens strategi framgår att alla resenärer i VGR skall kunna känna sig trygga och säkra under resor med Västtrafik.

Svar: Västtrafik har tydliga rutiner och kontrollfunktioner för att motverka och hantera exempelvis sexuella trakasserier. Gäller likväl annat som bryter körordningen. Västtrafik följer även upp alla avvikelser. Vidare har radioprogrammet Kaliber på P1 granskat företaget rörande sexuella trakasserier. Ingenting

hittades. Däremot är det något som tas på största allvar.

Fordonen är nog registrerade med rutter. Däremot är det inte lagligt att registrera förarna. Tre förare har tidigare stängts av på grund av sexuella trakasserier. Vi uppmanar alltid att anmäla.

Polis är ansvarig för utredning, men den anmälda föraren får inte köra under tiden utredning pågår. Vidare får inte dömda personer köra för Västtrafik i detta trafikslag. Det finns även krav på detta i upphandlingar.

Västtrafik var först i Sverige med en förarcertifiering för chaufförer.

Utbildar chaufförer i exempelvis funktionshindersfrågor. I det nya avtalet ska 100% av alla förare ha en förarcertifiering från första dagen den kör. Idag kan man få dispens en kort period.

Legitimationen ska finnas väl synlig för resenären.

Uppföljning: Varje dag intervjuas sex personer. Vi får högst betyg i Sverige. Mellan 4.7-4.9. Men när det händer är det 100 % fel!

Västtrafik följer upp varenda synpunkt. Uppmanar alla att kontakta oss när något händer.

Kommentar: 80 % orkar inte anmäla för det händer ingenting. För mycket arbete utan resultat för det.

Bakgrund: Ett par boende i varsin kommun som båda behöver färdtjänst. När de hälsar på varandra och ska göra en utflykt behöver de beställa två olika fordon. Varför kan de inte åka samma bil?

Svar: De ska kunna åka samma bil om de beställer samtidigt.

Har västtrafik som mål att överta alla sjukresor?

Svar: Nej.

Bakgrund: Person som har sommarstuga på annan ort än boendeorten får ta färdtjänst hem och därefter sjukresa till sjukvård. Istället för direkt till sjukvård på närmsta sjukhus.

Ordförande: En fråga vi kan ta med oss.

Marianne Salén har efter samrådsmötet stämt av frågan med Sylvia Määtti, tjänsteperson för samrådet med Hälso- och sjukvårdsstyrelsen. Frågan lyftes även där och beslutet blev att Hälso- och sjukvårdsstyrelsen bereder frågan vidare.

- **Sammanfattning från Dialogforum den 28 november**

Information från Magnus Persson)

Alla samråd, organisationer från organisationsregistret, förtroendevalda och tjänstepersoner var inbjudna. Tre frågor diskuteras särskilt: Vilka ska VGR ha dialog med?

Vilka frågor är viktigast att ha dialog om? och Hur organiserar vi bäst dialogen? Svaren och diskussionerna ska analyseras av avdelningen.

Kritik från dialogforum

- Lokalerna: behöver kunna se bättre var toaletterna är lokaliserade, se dörrarna tydligare, det var svårt att höra genom hörselslingan, text som sattes upp på väggarna var svår att ta till sig med mera.

Samråd och dialogforum former ses över.

Tidsschema: Intern workshop 25 januari 2018 om samrådets uppbyggnad. Version 1 av nya riktlinjer: nya riktlinjer till kommittén 1 mars. Version 2 av nya riktlinjer: riktlinjer till tvärsamråd 26 april (heldag).

Kommentar: 26 april har samrådet möte med hälso- och sjukvårdsstyrelsen på förmiddagen. Marianne Salén tar tillbaka frågan till avdelningen.

Synpunkter från samrådet angående nya riktlinjer och dialogforum:

- Viktigt att ta med vad som sagts tidigare under tre år om samråd och dialog.
- Gå igenom mötesanteckningar från de olika samråden och identifiera likheter och olikheter i frågorna.
- Viktigt ta med historien, hänvisar till Handikappkommitténs bok.
- Tveksam till ett gemensamt samråd.

Ordförande: Inte aktuellt med endast ett samråd. Mer diskuterat om det ska vara tematiska samråd exempelvis kollektivsamråd. Kommittén tycker att det är för tidigt med detta. En förändring kräver mer tid.

Synpunkter från samrådet

- I Temagrupper skulle det kunna vara andra representanter än de som sitter i samrådet. Dubbelt så många skulle då få möjlighet att ha dialog med VGR.
- Det finns ett missnöje bland föreningarna att det är svårt att få in frågor till samråden.
- Vi vill ha ansvar för agendan och inte att det kommer in frågor direkt till tjänstepersoner.
- Öppna upp samråden för adjungeras plats till någon som vet mer om en fråga exempelvis kollektivtrafiken.
- Ett eventuellt gemensamt samråd borde i sådana fall beröra öppna frågor som berör alla (exempelvis kollektivtrafik och kultur)

- Dela upp platserna mellan samråd med kommittén för mänskliga rättigheter och hälso- och sjukvårdsstyrelsens samråd så fler inom funktionshindersrörelsen får ha dialog med VGR.
- Samma personer borde sitta med i båda samråden för att det ska bli tydligt vem som är ansvarig person från funktionshinderrörelsen i samråden (det finns alltså två delade meningar i frågan)
- Det är viktigt att samråden kommer igång samtidigt som nya politiker. Inte som det var denna mandatperioden.

Svar ordförande: Det är därför vi skyndar på processen så att det nya samrådet kan vara utsett hösten 2019.

- **Referat från Kommittén för mänskliga rättigheters sammanträde den 19 oktober och 30 november**

Oktobermötet:

- Redogörelse för detaljbudgeten 2018
- Forskning om bemötande hos HBTQ-diplomerade verksamheter
- Avslag på forskning på Angereds Närsjukhus
- Diskussion om motion om att delta vid olika Pride-aktiviteter frågan utreds.
- Inrättande av ett regionalt barnrättsforum i regionen, likt Region Skåne. Avslog den motionen.

Novembermötet:

- Avslog motion "vård till papperslösa" eftersom det är reglerat i svensk lag.
- Plan för internkontroll
- Tvärsamråd- datumet 26 april 2018 beslöts.

- Information om övergripande policy för föreningsbidrag – återkommer när det finns ett färdigt förslag.

- **Uppföljning av ställda frågor**

- **Bakgrund: Behov av ledsagarintyg.**

Personer med funktionsnedsättning har under de senaste åren allt oftare blivit ombedda att bevisa sitt behov av ledsagning och intyg på sin funktionsnedsättning, på såväl privata som kommunala arrangemang för att ha rätt till gratis ledsagning. Vi undrar om inte regionens ledamöter och ersättare i SKL:s (Sveriges Kommuner och Landsting) styrelse och berörda beredningar kan arbeta för att få ett rikstäckande intyg i plånboksformat om ens behov av ledsagning?

Svar: Avdelning mänskliga rättigheter har fått uppdraget att göra en omvärldsanalys.

- **Bakgrund: Konsekvenser av ny fördelning av organisationsbidrag** VGDL är oroliga för att kommittén för mänskliga rättigheters pott för organisationsbidrag ska fördelas på allt fler föreningar som sysslar med idrott och därmed minska storleken på bidragen till de föreningar som arbetar intressepolitiskt.

Svar: Den nya policyn för ekonomisk ersättning till det civila samhället håller på att tas fram och informeras om på kommittén för mänskliga rättigheters sammanträde 30 november 2017 av regionutvecklare Birgitta Adler.

- **Övrigt**

- **En inkommen fråga från SÄS** är hur ledsagning fungerar för en anhörig till en sjuk person inne på sjukhusområdet? Hur gör regionen idag och är det ett bekymmer?

Synpunkter från samrådet:

- Den hjälp som fås idag är av färdtjänsten. Från bil till reception. När sjukhusen har nya receptionsdiskar så kan det uppstå problem.
- Vid incheckningen så kan det bli problem. En del sjukhus har volontärer från exempelvis Röda Korset för att vägleda personer rätt.
- Vid taxiresa kan chauffören hjälpa till (om det sägs till innan resan).
- Har aldrig sett några sjukhusvårdare på sjukhusområdet?
- Kommer du via färdtjänst kan du få hjälp av chauffören. Kommer du via kollektivtrafik kan det uppstå problem. I Skövde finns det exempelvis Röda Korset volontärer (ideella) som kan hjälpa till. Borde istället finnas personer som jobbar med det.
- Västtrafik har en satsning om ledsagning vid olika knutpunkter som eventuellt kan fungera här?
- Eventuellt kan sjukhusen bistå med den hjälpen? Kan ge arbetstillfällen till personer utan akademisk utbildning.
- Även för personer som ser, kan det vara svårt att lokalisera sig på sjukhusområdet. Skyltar är otydliga med mera. Borde finnas ett system för tydlig kommunikation.

Marianne Salén informerar om att frågan kommer att vidare hanteras av tjänsteperson från Hälso- och sjukvården.

- **Inventera vandringsleder** (Västkoststiftelsen). Detta har skett i sommar och finns tillgängligt i TD. En fråga från Västkoststiftelsen:

finns det möjlighet att samråda med funktionshinderrörelsen om fortsatta prioriteringar?

Svar från samrådet: ja.

- **Inom projektet EAH**, så krävs det prioriteringar inom projektet exempelvis vad gäller toalettskyltar för rullstolstoletter. Tagit fram förslag på toalettskyltar, vilka synpunkter finns om dessa?

Synpunkter från samråd (RWC+/RWC):

- Bättre att ta bort R och bara skriva WC eller TOALETT.
- Det är bra med både stora och små toaletter. Om man inte ser vill man ha en så liten toalett som möjligt.

Synpunkter från samråd (TOALETT/TOALETT+)

- Hur ser det ut i EU vad gäller rullstolsskyltar? Kan vi använda samma så att det blir tydligare?
- Varför skriver vi WC och inte TOALETT?
- Borde det finnas fler symboler istället för ett +?

Synpunkter från samråd (Fyra bilder)

- Det är ingen idé att ha flera symboler eller en rullstolsskylt eftersom alla rullstolstoletter ser olika ut.
- Det är viktigt att ha en rullstolsskylt om man behöver till exempel gå före i kön.
- Det är viktigt att inte ändra symbolerna för mycket eftersom de flesta känner igen dessa symboler. Om vi ska ändra något så eventuellt lägga till någon symbol under rullstolsskylten?
- Eventuellt lägga till kompletterande skyltar till den klassiska rullstolsskylten.
- Utrustad toalett – symbol toalettstol med armstöd för att informera besökare om att det finns utrustning som armstöd till toalett men

yta är inte tillräckligt stor för en person med rullstol – viktigt att använda texten toalett konsekvent på alla.

- Könsneutral toalett – skylt med endast rullstol – inga synpunkter
- Stå TOALETT istället för WC.
- Det är bra att vi har ett begrepp inte WC, TOALETT med mera.

- **Utvärdering av årets samrådsarbete**

Skickas ut den 8 december via mail till representanterna för de olika svårigheterna. Politikerna får en egen. Alla närvarande hade möjlighet att besvara den digitalt via länk.